

Kapllan Resuli

BIBLIOTEKA E

SH-32
D 57

SHETËRI

GJIROKASTER

USHTIMA E KORABIT

Tregime Kosovare

Kapllan Resuli USHTIMA E KORABIT

8SH-32 KAPLLAN RESULI

8SH-32
S

Q.57

R

USHTIMA E KORABIT

— tregime kosovare —

~~46638~~

35916
BIBLIOTEKA E SHTETIT
GJURORISHTER

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

PASHAPORTA

Omer Fici, me fes të zi në krye dhe me bastun në dorë, hyni në oborrin e Sekretariatit të Punëve të Brendshme, ku ishin mbledhë shumë njerëz. Mbas tij, me sy për tokë, ecte Liria, që i kishte apo s'i kishte gjashtëmbëdhjetë pranvera. Ajo shikonte vetëm xhyben e të atit dhe bante andej nga shkonte ai. Zemra, nga pak, i fërgëllonte dhe i dridhej sa herë që mendonte se të gjithë ja kishin ngulë sytë dhe e shikojshin e pëshpëritshin për te. Aty kishte edhe dy shokë të klasës, Lirimini e Valdetin, që e shikojshin me bisht të synit. Edhe ata me siguri i thojshin njani tjetrit:

«Na u fejue Liria. Paska ardhë me nxjerrë letrën e njoftimit, se do të bajë celebrimin!»

«U - bu - bu, sa turp!» — mendoi ajo me vete dhe mollëzat e faqeve iu skuqën.

Omer Fici, ndonëse rrëmbente nga të gjashtëdhjetat, dukej i fortë dhe i mbajtur mirë. Kishte një nur autoritar, një vështrim të rreptë, të ftohtë e përherë si të menduem. Të gjithë e respektojshin, se familja e tij dhe ai vetë denbabaden kishin mbajtur një qëndrim të mirë politik e shoqnor ndaj furtunave, që kishin rrahë qytetin e krahinën. Kur u duk në oborrin e Sekretariatit, pleq e të rinj, kush me buzëqeshje e me fjalë, kush me dorë e tue hekë kapelën, e nderuen me përzemërsi. Ata ma të njohunit u përshëndetën e u falën me te dhe e pyetën si ishte e si shkonte. Disa, ata që kishin mësue për fejesën e së bijës, e uruen tue

i folë fjalë të mira për Besnik Bushatin, të fejuemin.

Liria qëndronte më një anë, jo fort larg të atit. Dashje pa dashje përgjonte ç'flitshin, ç'thojshin e ç'bisodojshin dhe skuqej vesh më vesh, kur ndigjonte emnin e Besnikut, fjalët me të cilat e mburrshin dhe e lavdërojshin si të urtë, të sjellshëm e njeri me shkollë. Ajo vetëm që s'kishte ç'të bante e nga t'ja mbathte prej turpit. I shikonte herë mbas here, vjedhurazi, ata dy shokët e klasës dhe dukej sikur kërkonte mbrojtje e shpëtim prej tyne. Mirëpo Lirimi dhe Valdeti as që e kishin mendjen tek Liria. Kur doli një djalosh me kaçurrela nga dera e zyrës së pashaportizimit, ata iu turrën dhe e pyetën:

— He? Ç'kemi? E more?

— Kësaj i thonë të hysh kërric e të dalësh gomar!
— bani i zemruem djaloshi me kaçurrela.

— Ç'asht Adrian? — iu afrue edhe Luan Adriatiku, një student e shkrimtar i ri ulqinak, që rrinte më një anë dhe dukej sikur bante sehir.

— Eh, ç'ka me qenë, bre Luan! Hyna shqiptar dhe dola malazi, — iu përgjegj Adriani.

— Po a s'të thashë të mos pranojsh?

— E ç'ti baj unë?! I thashë njimijë herë, po hajde binde. Ta var ndopak mendon? «Po e deshte me kombësi shqiptare, — më tha, — shko nxirre në Tiranë!»

Dera e zyrës së pashaportizimit u hap përsëri dhe andej doli një plak mjekërbardhë, që me dorën e djathtë tërhiqte të bijën mbas vetes. Në dorën e majtë mbante një librezë të vogël, me siguri pashaportën e saj. Luan Adriatiku iu afrue me respekt dhe i tha:

— Ma falni letrën e njoftimit të shoh diçka!

Plaku e shikoi një herë me habi Luan Adratikun, mandej, tue mos ditë as vetë se si e pse, ja dha. Ky e mori, u hodhi një vështrim të shpejtë faqeve të brendshme dhe, nga indinjimi, që i vërshoi në krahnor, zani iu dridh:

— Hëm, axha Myfit, të gjitha i besoj, por se edhe

vajza juej, vajza e Myfit Pinjeshit asht shkinë,¹⁾ s'e besoj.

— Ç'thu' bre?! — bani plaku.

— S'po them, unë, asgja, — iu përgjegj ky me një mllef të frenuem. — Letra e njoftimit thotë se vajza juej axha Myfit asht shkinë.

— Ku bre? Si, ku shkrun? — bani prap plaku dhe sytë i morën flakë.

— Qe, këtu! — i tregoi Luani tue i lexue atë që shkruente atje: nacionalnost crnogorka... A din se ç'do me thanë cërnogorka? Shkinë.

— Si bre?! Vajza ime cërnogorkë, shkinë?! — u hodh plaku si i përvluem. — Pasha qelamullahun... Pa bjere kha, bjere! — ia rrëmbeu nga duert pashaportën, dhe, tue e harrue të bijën aty, u kthye mbrapa. Mirëpo s' bani as pesë-gjashtë hapa dhe dredhoi prap nga e bija:

— Trandafile, — i foli kësaj, — mos luj, ti, kund bijë. Prit sa të kthehem.

Mandej i tha edhe Luanit:

— Rri një fije me te, të lutem.

— Shkoni, shkoni ju! — e siguroi Luani. — Mos kini merak se rri unë me te.

— Ashtu, bafsh hajr! — e uroi plaku dhe, pa trokitë fare në derë, u fut në zyrë.

Njerëzit shikojshin mbas tij dhe të habitun pyetshin me sy njeni tjetrin ç'kishte ndodhë. Të tjerët, që e dijshin çeshtjen, e komentojshin dhe nxeheshin, s'lejshin gja pa thanë. Vetëm mbas disa sekondash dera u hap prap. Këtë herë me rrëmbim, furishëm. Myfit Pinjeshi doli tym e mjegull. Ishte skuqë në fytyrë, ishte nxe e përflakë. Një milic i dha shtymën me të shame e kërcënime, mandej e mbylli derën menjëherë, sikur të kishte frikë mos kthehej axha Myfit prap atje. Mirëpo plaku me mjekër të bardhë, mbasi qëndroi një cast si i ngrimë, me sy të shtangun, nga që s'i besohej

1) Malazeze.

se ç'po ngjante kështu, u kthye, hapi edhe një herë derën dhe ua hodhi pashaportën brenda.

— Dreqi ta hajë! — bani me turfullim, mori të bijën për dore dhe u largue gjithnjë tue murmuritë e tue mallkue.

Pashaporta, si fluturoi mbi kokën e Omer Ficit, që e kishin lëshue në shej respekti pa radhë brenda, i ra turijve nëpunësit, që ishte i ulun mbas një tryeze të gjanë.

— Ha qeni plak! — thirri milici dhe brofi në kambë me e ndjekë.

— Ulu, ulu! — i tha nëpunësi. — Ja ndreq unë samarin atij!

— Shoku Pero, — tha milici dhe dukej hapët se po e luste që ta lejonte për diçka, që vetëm ata e dijshin.

— Rri pra, kur të them! — nguli kambë nëpunësi. Ai e futi pashaportën në sirtar, mori një kartelë dhe iu drejtue Liries:

— Emni?... Mbiemni?... Emni i babës?... Emni i nanës?

— Nafije, — përgjegjej Omer Fici në vend të së bijës, që rrinte pranë tij me sy për tokë.

— Arësimi?

— Ka krye tetëvjeçaren.

— Profesioni?

— Shpijake.

Nëpunësi, një fytyrë fudulle me dy sy si të peshkut, pyeste me za të ngjirur nga pezmatimi dhe shkruente, zhgaraviste diçka me pendë, që kërciste nëpër kartelë. Nga inati, që më kot përpiquej ta fshihnte, herë mbas here kafshonte buzët.

Omer Fici i kishte hapë sytë katërsh dhe shikonte me kujdes ç'po shkruente fudulli, të cilin milici, pak ma parë, e quejti Pero. Kartela ishte e verdhë, jo ma e madhe se formati i fletoreve të zakonshme. Në cepin e saj të majtë nëpunësi kishte mbërthye fotografinë e vogël të Liries, një portret, me flokë e sy të bukur, me buzë të plota, si thelpij mandarine. Për një çast nëpu-

nësi s'e pyeti ma gjatë, por vazhdoi të shkruente. Atëhere Omeri i hapi sytë edhe ma mirë. Ngado që lëvizte maja e pendës së nëpunësit, andej shkante edhe vështrimi i Omerit. Kur ndonjë gja s'e kuptonte, përkulej mbi nëpunësin dhe mprehte shikimin, picërronte sytë.

Nëpunësi e vërente me kujdes vajzën dhe diçka shënonte. I shikoi flokët dhe shkruajti. I shikoi fytyrën dhe prap shkruajti diçka. Mandej i shikoi edhe hundën dhe... deshti me ja pa edhe sytë, por Liria i mbante për tokë, kështu që ai qe i detyruem me i thanë:

— Ngrejeni kokën!

Liria e çoi kryet, mirëpo vazhdoi të shikonte për tokë.

— Kqyrmëni një çast! — i tha ai, ndërsa milici që ishte i ulun aty përkrah tij dhe kontrollonte do regjistra, i vrejti vetullat dhe e shikoi Lirien me mërzi.

Kjo i hodh një vështrim të atit, sikur të donte me marrë leje prej tij dhe, mbasi mori aprovimin që ja dha ky me sy, e shikoi, por si me turij. Ulqinakët janë për t'u habitë. Po t'i shikoni në shtëpi, në rrethin e tyne, mes shoqeve, do të thoni se s'ka në botë femna ma shejtane, ma të gjalla e ma të shkathëta. Por, po t'i shikoni në vendet publike, mes njerëzve të huej e të panjohtun, ato s'bajnë as gëk as mëk dhe u vjen me plasë nga ndrojtja e ngurrimi, që sikur u rrjedh dejeve në vend të gjakut.

Nëpunësi e vështroi me indiferentizmin e tij të zakonshëm. Çastin tjetër kapsalliti sytë. Liria ishte larg dhe s'i kishte ngritë kapakët e syve, veçse sa me thanë. Atëhere, ai, i foli përsëri:

— Afrohuni pak dhe hapni sytë!

Liries vetëm që s'i plasi gjaku në faqe. Nga turpi edhe shtati iu dridh, por s'pati ç'me ba e nga të përplasej. I hodhi edhe një vështrim të atit, që i bani me shenjë të bindet, dhe u afrue. Tue u përpjekë me e shikue nëpunësin me sy të hapun, ashtu siç kërkonte, kapakët e pabindun i luejtën sa nalt poshtë dhe sytë iu mbushën me lotë.

Nëpunësi, ndonëse indiferent, u habit mbas kaltërsisë tërheqëse e si të kristaltë të syve të saj, që me ato kokrriza lotësh dukeshin si të stolisun me margaritarë. Kur i uli Liria kapakët, atij iu kujtue detyra dhe aty ku shkruente o ç i, shënoi pllave.

— Keni ndonjë shej të veçantë? — e pyeti prap.

— Jo, — u përgjegj Omeri si gjithnjë.

— Besimi?

— Muslimane.

Aty ku shkruente kombësia, pa e pyetë, nëpunësi shënoi crnogorka. Mirëpo Omeri, që rrinte mbi krye pikërisht për këtë gja dhe lexonte me kujdes të gjitha sa shkruente ky, menjëherë i tha:

— Më falni, por bija ime ishtë¹⁾ shqiptare.

— Si, shqiptare? — bani nëpunësi gjoja i habitun. Ai drejtoi kryet dhe e shikoi Omerin mu sikur të donte me i thanë: «Jeni në vete ju, apo jo?»

— Pa qe, ashtu, shqiptare, — u përpoq Omeri me iu përgjegjë me gjakftohtësi e me mendje të mbledhun.

— Ku ka lindë?

— Në Ulqin, — i tha Omeri me za të pakët.

— Po Ulqini ku asht, në Mal të Zi, apo në Shqipni?

Omeri që ishte në rregull me mushkënitë, u kollit.

— Dihet, — iu përgjegj mbas pak, tue shtue me një keqardhje që vetëm zemra e tij e ndiente. — Në Mal të Zi.

— Do me thanë, vajza juej ka lindë në Mal të Zi? — e pyeti nëpunësi dhe ja nguli sytë, si dy gozhda të ndryshkuna, me të cilat, sikur donte me e mbërthye aty për mur.

— Po, dihet... — bani prap Omeri i paturbulluem.

— E pra, — shtoi nëpunësi, — të gjithë ata që kanë lindë dhe lindin në Mal të Zi janë malazezë e malazeze.

— Më falni, por më duket se s'ishtë bash ashtu, —

1) Ishtë, asht, është, karakteristikë e të folmes së qytetit të Ulqinit.

ja priti Omeri me një za, që kundër dëshirës iu dridh pak. — Mali i Zi dikur ishte Turqi, por megjithëkëtë as ju, as ne s'jemi turq.

— Po mirë, — foli nëpunësi, — kush ju thotë se jeni turq? Ne jemi malazezë, se ky vend, ku kemi lindë e jetojmë quhet Mal i Zi.

— Ju po, dakord, por ne jo. Ne jemi shqiptarë, — nguli kambë në të tijën Omeri.

Milici çoi kryet nga shkresat dhe e shikoi Omerin rreptë e me urrejtje.

— S'kuptoj! — tha nëpunësi, që s'e vuni re milicin. — Si asht e mundun që një njeri të lindë në Mal të Zi dhe të mos jetë malazi, por shqiptar? Çfarë s'ju pëlqen që s'doni ta pranoni këtë?

Omer Fici e shikoi një herë me atë vështrimin e tij të rreptë e të ftohtë, autoritar, mandej me një za, që vetëm shtirej si i butë e këshillonjës, i tha:

— Ju lutem, mos më ngatërroni andej, se unë nga politika s'marr vesh.

— Deri sa s'merrni vesh nga politika, — ja priti nëpunësi, — pse thoni atëhere se çupa juej asht shqiptarë?

— Pse? — tha i habitun Omeri, — edhe kjo gja qenka politikë?

— Hëm! mërmëriti ironikisht nën hundë nëpunësi, — dhe baheni sikur s'kuptoni!

— Me gjithë mend, s'kuptoj. Si ishtë e mundun të quhet politikë deklarimi i kombësisë?

— Në qoftë se s'kuptoni, — i tha nëpunësi prap me ironi, por me një ironi aq të theksueme, sa që kaloi në sarkazëm, — mund t'ju drejtoj tek Kërsto Gurriqi me jua skjarue. Ai e ka zyrën mu mbi kokën time. Dëshironi?

Omer Ficit, një fytyrë i shkonte e një tjetër i vinte, se kishte nisë me e humbë durimin. Lamshi në grykë po e shtrengonte tue ja marrë frymën dhe tue ja turbullue mendjen e gjakun.

— Nu, flisni! — i tha me cinizëm nëpunësi. — Apo ndoshta s'dini kush asht Kërsto Gurriqi.

Se kush ishte Kërsto Gurriqi, shefi i UDB-ës, Omeri e dinte shumë mirë, ndoshta edhe ma mirë se vetë nëpunësi, megjithqë personalisht kurrë s'kishte pasë të bante me te. Dhe për mënyrën si i skjaronte dhe si i bindte ata që i bijshin në dorë, ai ma se një herë kishte ndëgjue tregime të llahtarshme. Aty para një jave e kishte pa me sytë e vet njanin, që kishte hy në zyrën e Kërsto Gurriqit, me dhambë e çdo gja në rregull, por, kur kishte dalë, i mungojshin gjithë dhambët e parë dhe kokërdhokët e syve i kishte të frymë e të mufatun, të përgjakun, sikur të dojshin me i plasë.

— Më falni, — i tha Omeri, gjithnjë tue u përpjekë me ruejtë gjakftohtësinë, — unë kam ardhë me nxjerrë letrën e njoftimit të vazjës seme, e jo të skjarohem me ju apo nuk dij me kend tjetër se kush e çka jam unë dhe vajza jeme. Këtë gja ne e dijmë ma së miri dhe s'kemi nevojë për skjarimet e askujt. Ju duhet të shënoni atë që deklarojmë ne, e jo atë që mendoni apo dëshironi ju. Po deshtët, unë do të drejtohem tjetërkund për këtë gja.

Duket se Omerit iu prish gjaku. Ai, tue folë, sikur u nxe, iu afrue nëpunësit gati me kërcënim dhe i tha me një za të rreptë:

— Jam shqiptar dhe kjo gja s'ishtë as krim as politikë. Me llafe, me presion, frikë e kërcënime mu' s'mund të më detyroni të shkruhem malazi. Mos harroni se jam i familjes Fici që ka ba emën në faqet e historisë së këtij qyteti. S'na kanë trembë ndonjëherë as topat e knjaz Nikollës, as këmishëzinjtë e Duçes, as dojçllanët me kryqa të thyem të Hitlerit. Në qoftë se s'dini, po jua them: kur keni ardhë në Ulqin, zotnia juj, po të kishit shiku ma mirë, atje në hymje të qytetit, në Mera¹⁾, atje në Mal të Bardhë²⁾, patjetër do të kishit vu re një lapidar. Asht lapidari i djalit tem, i gjakut

1) Mera — lagje periferike e qytetit të Ulqinit

2) Mali i Bardhë, — mal i thatë, shkambor, mbi qytetin e Ulqinit.